

HET OORDEEL

De weg langs het verpleeghuis is niet gemakkelijk te vermijden. Er zijn nog twee mogelijkheden om de provinciale weg te bereiken, één is een omweg langs het kerkhof, de andere loopt door een woonwijk met spelende kinderen, bochten en drempels. Bijna altijd neem ik de omweg.

Mijn moeder is in het verpleeghuis opgenomen op de tweede verdieping. Ze zakt er weg in een oude crapaud voor een televisiescherm of dwaalt door gangen waar het naar urine stinkt.

Ik ben haar dochter. Ik laat haar aanmodderen en bezoek haar sporadisch, ik kan niet opbrengen haar vaker te zien. Ik mis het gevoel dat ze mijn moeder is, zij ooit voor mij gezorgd heeft, ze ooit zwanger van mij was. Dat is de pijn. De pijn als ik langs dat troosteloze gebouw rijd.

Vandaag rijd ik erlangs.

Ik ben van streek als ik thuiskom. Anton zit in de kamer aan tafel en kijkt de krant in. Als ik binnenkom vouwt hij hem dicht en vraagt wat er is. Ik zeg niets, maar ga in de stoel naast hem zitten en leg mijn hoofd op zijn schouder. Anton legt zijn hand op mijn hoofd en vraagt wat er gebeurd is.

‘Ik voel me zo’n slechte hond,’ zeg ik.

‘Het verpleeghuis?’

‘Ja,’ zeg ik.

Een tijdlang zitten we zwijgend naast elkaar. Anton gaat theezetten, die drinken we zonder iets te zeggen.

‘Slechte dochters,’ zegt Anton, ‘bestaan niet.’ Dat zegt hij altijd als ik mij schuldig voel. ‘Dochters kunnen dingen fout doen, zoals zovelen dingen fout doen. Jij hebt je alleen maar uitgesloofd, je moeder verzorgd en nagelopen. Een wonder dat je het volhield.’ Het helpt. Zoals steeds als Anton dit zegt. Het geeft lucht. ‘Johanna,’ zeg ik, ‘het afdelingshoofd, groet mij niet meer als ik haar tegen het lijf loop in de supermarkt.’

‘Is zij afdelingshoofd?’

‘Ja, zij is afdelingshoofd. Zij groet mij niet meer omdat ik al twee maanden niet op de afdeling ben gezien. Ze denken dat ik het laat afweten nu mijn moeder niemand meer kent.’

Anton luistert aandachtig, hij luistert altijd aandachtig. ‘Ik denk zelfs,’ zegt hij, ‘dat je het Johanna moet uitleggen.’

‘Daar heb ik zelf al aan gedacht,’ zeg ik, ‘maar zie ervan af. Ze knikt ja en amen, roept ach en weh, maar na een dag is de urgentie ervan af en na een week ben ik die aanstellerige trut die om aandacht vraagt. Zoals bij Simon en Marjolijn.’

‘En Esther,’ zegt Anton. ‘Georgette heeft zich laten ringeloren door die tante van je. Ze weet niks, maar heeft de grootste mond.’

‘Ik heb het idee,’ zeg ik, ‘dat Esther iets weet, al zou ik niet weten wat. Georgette is de vreemde eend in de bijt en kan ook niks weten, ik begrijp ook niet waarom ze tegen me van leer trekt. Als oudste zusje was ze als een lieve moeder voor me.’

‘Maar waarom zou Esther iets weten?’

‘Geen idee,’ zeg ik, ‘sinds de map, denk ik.’

‘Waarom sinds de map?’

‘Omdat ze sindsdien zwijgt, Anton. Ze zwijgt.’

‘Maar hoe weet je dat ze zwijgt, Emma, als je er nooit over praat?’

‘Ik maak wel eens een toespeling,’ zeg ik, ‘ze zeikt me nooit af. Ze zwijgt.’

Anton schenkt thee bij. Hij zegt dat ze waarschijnlijk geen zin heeft in vruchteloze discussies, net als Simon en Marjolijn.

‘Ja, misschien, Anton, misschien,’ zeg ik.

Erover praten met Anton helpt. Het haalt de pijn weg. ‘Maar het blijft klote, Anton,’ zeg ik, mijn ogen met een tissue drogend.

‘Dat ze je een hysterische trut vinden, bedoel je, die hun moeder blameert?’

‘Ik word tweemaal gestraft.’

Anton staat op, legt de krant weg en slaat zijn armen om mij heen. ‘Ja, je wordt tweemaal gestraft,’ zegt hij, mij tegen zich aandrukkend.

‘Ik vraag me af,’ zeg ik, ‘of Simon en Esther nou echt niks weten, we hebben god betere in hetzelfde huis gewoond, Georgette weliswaar kort.’

‘Ja,’ zegt Anton, ‘jullie hebben in hetzelfde huis gewoond, zeker, maar dat be-

tekent niet dat ze het raffinement zagen waarmee je moeder haar betreurenswaardige ideeën in de praktijk bracht. Jij was hun zieke zusje, dat te veel aandacht kreeg. Punt uit. Het zou me niet verbazen, Emma, als met name Esther jaloers was op die aandacht.'

'Dat weet ik wel zeker,' zeg ik, 'maar Esther is beter af.'

'Met haar Gerard?'

'Niet zo flauw, Anton, alsjeblieft,' zeg ik. 'Zij heeft een opleiding, zij wordt door Simon en de familie, neven en nichten naar de ogen gezien, ik ben het achtergebleven, zieke zusje, te dom voor het voortgezet onderwijs.' Anton zwijgt meestal een tijdje als ik dit soort dingen zeg. Hij stelt voor er een gesprek over te hebben, al denkt hij niet dat het iets uithaalt. Met zijn vieren: mijn broer, mijn zussen of zus, hijzelf en ik. Ik vraag of dat zin heeft als het niets uithaalt.

'Zin heeft het altijd,' zegt Anton, 'niets zeggen is instemmen. Je integriteit staat op het spel, dat is belangrijk. We kunnen niet langer doen alsof er niets aan de hand is.'

'Ze vinden het allemaal zo onwaarschijnlijk,' zeg ik, 'en dat is het in feite natuurlijk ook, dat ze me alleen nog maar verdragen.' Anton zegt dat het onwaarschijnlijke soms de enige uitkomst is.

'Misschien voor ons, Anton,' zeg ik, 'niet voor de familie.' Anton schenkt nog eens thee bij. Hij vindt dat zo'n gesprek er komen moet, linksom of rechtsom.

'Morgen is dat trutje jarig,' zeg ik.

'Begin er maar niet over.'

'Maak je geen zorgen, Anton,' zeg ik, 'ben wel wijzer. We zeggen er iets over als we dat overleg hebben, dat moet nog steeds.'

'Overleg?' Anton kijkt me als een onnozele aan. Hij vraagt: 'welk overleg?'

'Over het abstinentiebeleid voor mijn moeder,' herinner ik hem.

'God, ja, dat staat nog.'

'Misschien is het iets,' stel ik voor, 'om ze bij ons thuis uit te nodigen?'

'Ja, misschien,' zegt Anton, broedend op een oplossing. 'Ik pols Peter erover,' zegt hij.

Ik stel voor Anniek en Peter mee uit eten te vragen, we sowieso aan de beurt zijn. Het vooruitzicht van een etentje met onze vrienden dringt mijn moeder voor even naar de achtergrond.